

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

ב"ה

תיק 810386/6

בבית הדין הרבני הגדול ירושלים

לפני כבוד הדיינים:

הרב אליעזר איגרא, הרב שלמה שפירא, הרב ציון לוז-אילוז

המעוררת: פלונית(ע"י ב"כ עו"ד תאנה אקרמן)

נגד

המשיב: פלוני (ע"י ב"כ טו"ר ישראל משה פרידמן)

הנדון: גובה מזונות קטינים

פסק דין

(א) בפנינו ערעור על החלטת בית הדין האזורי מתאריך ג' באלול תשע"ו (06/09/2016), שלפיה חיוב המזונות עבור שני הקטינים [מ' וש'] יהיה בסך כולל של 1,667 ₪ לחודש.

הצדדים התגרשו בשנת 2008. בעת הגירושין היו לצדדים ששה ילדים קטינים, וביה"ד האזורי פסק באותה עת שהאב ישלם סך 4,000 ₪ לששת ילדיו, ומלבד זאת פסק שהאב ישלם הוצאותיהם בישיבה.

על פסק דין זה הגישה האשה ערעור.

בהחלטת ביה"ד הגדול מיום כ"ו באלול תשס"ט (15/09/2009) תיאר ביה"ד עמדות הצדדים. יש לציין שטענות האב לא גובו במסמכים, ושניים מהדיינים פקפקו באמיתות טיעונו. בפסק דין זה היו שלוש דעות: לדעה אחת יש לדחות הערעור ולהשאיר את חיוב המזונות על סך 4,000 ₪, לדעה שניה יש לחייבו 5,000 ₪, ולדעה שלישית יש לחייבו 6,000 ₪, 1,000 ₪ לכל ילד. לפיכך נענה ביה"ד לערעור במקצת, וקבע ברוב דעות שהאב ישלם סך 5,000 ₪.

בשנת 2015 ניתנה החלטת ראש ההוצל"פ המבקשת הבהרת פסק הדין שניתן ע"י ביה"ד הגדול. שאלת ראש ההוצל"פ הייתה, האם כוונת פסק הדין היא שחלקו של כל אחד מהילדים יופחת בהגיעו לגיל 18, ולפיכך, מאחר ובאותה עת בגרו שלושה מששת הילדים שהיו קטינים בעת מתן פסק הדין יש להפחית המזונות במחצית, כטענת האב. או שיש לקבל פירושה של האם שסכום זה ישולם עד הגיע אחרון הקטינים לגיל 18.

בכמה החלטות והבהרות קבע ביה"ד הגדול שפסק הדין שניתן בתאריך כ"ח בחשון תש"ע (15/11/2009) יתפרש לעניין גבייה בהוצל"פ מכאן ואילך כסכום המתחלק לשישה ילדים, ובהגיע כל ילד לגיל 18 יופחת שישית הסכום. עם זאת, לעניין גובה מזונות הקטינים בפועל, מאחר ומדובר בסכום נמוך יחסית, ומאחר ויתכן שהסכום הנמוך נפסק כתוצאה מאי יכולתו של האב לעמוד ביותר מכך, אין הכרח להפחית את הסכום בשישית בהגיע כל ילד לגיל 18. על כן טרם קבלת החלטה סופית יוכלו הצדדים (האב או האם) לפנות לבית הדין האזורי ולבקש לבחון ולקבוע את חיוב המזונות על רקע המצב ויכולתו של האב בפועל.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לפיכך, חזרה האשה והגישה תביעת מזונות בביה"ד האזורי, ובמסגרת תביעה זו ניתן פסק הדין שעליו מוסב הערעור שבפנינו. מפסק הדין האזורי, נראה שפסק דינו של ביה"ד אימץ למעשה את פסק דינו של ביה"ד הגדול משנת 2009 וחילק את סכום המזונות שווה בשווה בין ששת הילדים.

(ב) עילות הערעור העיקריות בפי המערערת הם כלהלן.

א. סכום זה אינו יכול לכסות את הוצאותיהם המינימליות של הקטינים הכוללות גם הוצאות מדור.

ב. סכום זה נקבע על ידי ביה"ד האזורי כחישוב מתמטי בלבד, כאשר ביה"ד חילק את גובה המזונות שהיו עבור ששת הילדים בסך 5,000 ₪ לשלוש, ומכאן יצא ששליש מסכום זה הוא הסכום שמגיע לשני הקטינים הנותרים. לטענת המערערת מאחר וברכת הבית ברובה, גם לפי הגיונו של בית הדין, שיש לחלק את גובה המזונות למספר הקטינים שנותרו, יש לחשב את המזונות לפי הצרכים של הקטינים שנותרו ולא על ידי חלוקה מתמטית של הסכום המקורי.

ג. הסכום המקורי של 5,000 ₪ ניתן מתאריך י"ט באייר תשס"ט (13/05/2009) ומאז ועד עתה לא הוצמד לשום מדד ולא עודכן על אף עליית המחירים בפרק זמן זה.

לעומתה, טוען ב"כ המשיב, שיש להשאיר את גובה המזונות שקבע ביה"ד האזורי על מתכונתו. באשר לטענות המערערת הלה משיב:

א. ביה"ד האזורי בחן את צורכי הקטינים ואת יכולותיו של המשיב, ובכלל זה את העובדה שהבן הקטין [ש'] לומד בפנימייה ללא שכר לימוד, ואין עליו הוצאות משמעותיות כלל.

ב. ביה"ד לקח בחשבון גם את העובדה שהאב אינו משתכר כפי שהשתכר בעבר. האב סופר סת"ם ומאחר והינו איטי ביותר גם פרנסתו דחוקה ביותר עד שהוא בעצמו נזקק לתמיכה לצורך כלכלתו, הנ"ל המציא מסמך שעליו חתום דיין מהקהילה בה הוא מתגורר בארה"ב, המאשר זאת.

(ג) זוהי תמצית הערעור והתגובה עליו, ולהלן מסקנתנו.

הצדדים התגרשו לפני שנים, האם נשארה מטופלת בששה ילדים קטינים. על פי דין, האב חייב במזונות ילדיו והאם אינה חייבת בהם כלל. גם בחיוב מדין צדקה כשיש יכולת לשני הצדדים, חיובו של האב קודם לחיוב האם. ביה"ד בחן בעבר את יכולות הצדדים וקבע מה שקבע. לאחר מכן, בערעור הועלה סכום המזונות, וזאת, גם בעקבות חוסר האמינות של טענות האב.

ואמנם, לפי תקנות הרבנות הראשית לא חייבו את האב במזונות למעלה מגיל 18, ולפיכך מנהג בתי דין שלא לפסוק מעבר לגיל הנ"ל, וחיוב המזונות פוקע בהגיע הילד לגיל זה. עם זאת, אין ספק שגם כשמגיע הילד לגיל 18, אין הוא נזרק מבית אמו, ועל האם מוטל בפועל עול פרנסתו ובפרט בציבור החרדי שהבנים לומדים בישיבה בדרך כלל, לפחות עד נישואיהם, והבנות לומדות בסמינר, ואכמ"ל.

זאת ועוד, האב מתגורר בארה"ב, אין לו הסדרי ראייה עם ילדיו כלל, כך שוודאי שאינו תומך בהם מעבר למה שנקבע וייקבע בפסק הדין. ראוי לציין, שגם סכום המזונות שנקבע בפסק הדין, לא נגבה אלא אחר הפעלת אמצעים משפטיים.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

והנה אף שעל פי דין גדרי חיוב האב במזונות ילדיו הוא כפי שנפסק בש"ס ובשו"ע והכל תלוי בצרכי הילדים וביכולת האב, מכל מקום, ראוי להזכיר בהקשר זה, מש"כ בספר שיח שרפי קודש ובספר גחלי איש והובא בליקוטי יהודה (פרשת בהעלותך), על מעשה שהיה שפעם אחת התנצל בנו של חסיד אחד לפני השפת אמת ז"ל אשר אביו אינו רוצה לסייעו בפרנסתו, ושאל השפת אמת לאביו למה אינו מסייעו, והשיבו שאין ביכולתו לעזור לו. השיב השפת אמת על כך ואמר, כתיב: "הָאָנֹכִי הָרִיתִי אֶת כָּל־הָעָם הַזֶּה אִם־אָנֹכִי יִלְדֶתִיהוּ פִּלְת־אֲמֵר אֵלַי שְׂאֵהוּ בְחֵיקְךָ כַּאֲשֶׁר יִשָּׂא הָאִמָּן אֶת־הַיֶּנֶק ... מֵאֵין לִי בְּשָׂר לְתֵת לְכָל־הָעָם הַזֶּה" (במדבר יא, יב-יג). וקשה, למה היה צריך להזכיר כלל אנוכי הריתי או אנוכי ילידתיהו, הרי אם אין לו בשר, מה נפק"מ אם הריתי או לא? מזה הוכיח השפת אמת, שאם אנוכי הריתי וילידתיהו, הרי שאין זה תירוץ מה שאין לו, כי צריך לטרוח ולעשות תחבולות עבור בנו לפרנסתו. ודברי השפת אמת מיירי באברך שנישא ועומד ברשות עצמו, וק"ו בילדים עד שינשאו, וק"ו ובן בנו של ק"ו בילדיהם הקטינים.

ועיין בדברי ר"ח שהובאו בדברי רבינו בחיי (שמות טז, טז), וז"ל:

"מה שאמר: "מספר נפשותיכם איש לאשר באהלו תקחו", לאשר באהלו, זו אשתו, שהיא ראויה להיות נמצאת באהל [...] ולמד הכתוב בדרך אסמכתא שחייב אדם במזונות אשתו ובניו הקטנים, וזהו שאמר: מספר נפשותיכם, כן פירש רבינו חננאל ז"ל."

שמעינן מינה, שחובת האב לטרוח לסיפוק מזון ילדיו, ואף במקום שיכולים לטרוח בעצמם כמו במזן, שכל אחד יוכל לאוספו, ולא יוכל להפטר בטענה שאין בידו לפרנסם ושהם או אימם או הציבור ידאג להם.

אשר על כן, יש לבחון היטב, בנדו"ד, מהו גובה הסכום שאותו ישלם האב, מאחר ועל פניו נראה שהסכום שנקצב בשנת 2008 היה בעקבות הנחת ביה"ד שלא יהיה ביכולתו לשלם מזונות ככל אב רגיל, ולפיכך שתי הדעות שחייבו 4,000 ו-5,000 נה קבעו את הסכום כסכום כולל הדרוש לפרנסת הילדים שנשארו עם האם ולא כסכום פרטני לכל ילד. מעתה, כיום לאחר שירד מעליו (על פי דין) עול מזונות ילדיו הבגירים, מדוע שלא ישלם לילדים הקטינים עכ"פ סכום מזונות ומדור מינימלי לפרנסתם.

בהקשר זה ראוי להבהיר שקביעת צורכי הקטינים ובכלל זה המדור אינה בהכרח נוסחה אריתמטית. הדירה הנדרשת לשני קטינים אינה שליש מהדירה הנדרשת לשישה ילדים. והוא הדין והוא הטעם בנוגע למזונותיהם באופן כללי, שהרי כבר אמרו חז"ל בכתובות (דף קג ע"א) ובב"ב (דף קמד ע"ב) ברכת הבית ברובה.

בעת הגירושין הכנסות האב היו מכתיבת מזוזות ומכירתן, גם אז האב היה איטי ולכן נטען שאינו יכול לכתוב יותר מזוזות, לפיכך, שינוי הזמן והעובדה שמתגורר בארה"ב לא מונעת ממנו לעסוק במה שעסק בעבר. אין ספק שמזוזות נצרכות ונדרשות גם בארה"ב, והם לא ימכרו בארה"ב במחיר פחות ממה שנמכרו וממה שנמכרים בארץ. ואם כן, מדוע שלא יפרנס מהכנסותיו, האמורות להיות לכל הפחות דומות למה שהיו עד עכשיו את שני ילדיו הקטינים שמתגוררים בארץ.

מלבד זאת, לא הובהר שצרכי הילדים נבדקו באופן פרטני. ויש להוסיף על כך את העובדה, שיוקר המחיה, ובפרט יוקר שכירות המדור, עלה באופן משמעותי מאז שנתנו הפסיקות למזונות (2009!), לא ייתכן להשאיר את גובה המזונות על מתכונתם מלפני כשמונה שנים.

מדינת ישראל

בתי הדין הרבניים

לפיכך, לאחר שמיעת דברי הצדדים ולאחר העיון במסמכים שבתיק, נראה שאף אם מצבו הכלכלי של האב דחוק וכפי שנכתב במכתבים שצורפו (שעקב מגוריו בארה"ב אין אנו יכולים לבדוק מה הם הכנסותיו), עדיין יהא ביכולתו ומחובתו לשלם סכומים מינימליים.

לפיכך, בית הדין מקבל את הערעור וקובע:

א. האב ישלם למזונות הקטינים [מ' וש'] סך 2,600 ₪. סכום זה יהיה מיום פתיחת תיק המזונות בביה"ד האזורי וצמוד למדד יוקר המחיה.

ב. לאחר שהבן [ש'] יגיע לגיל 18, יפחתו המזונות עבור [מ'] לסך של 1,600 ₪ צמוד למדד יוקר המחיה עד הגיעו לגיל 18.

ג. ביה"ד אינו קוצב סכום אותו ישלם האב לילדיו שמעל גיל 18, אך משורת ההיגיון והשכל הישר עליו לסייע גם להם וכהוראת השפת אמת הנזכרת לעיל.

ניתן לפרסם לאחר השמטת פרטים מזהים של בעל הדין.

ניתן ביום י"ד בכסלו התשע"ז (14/12/2016).

הרב ציון לוז-אילוז

הרב שלמה שפירא

הרב אליעזר איגרא